

การศึกษาเรื่องกระบวนการทำหัตถกรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา บ้านบ่อสร้าง อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและกลไกต่างๆ ที่มีส่วนทำให้งานหัตถกรรมท้องถิ่นของชุมชนบ้านบ่อสร้าง อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ กลายเป็นสินค้าที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาคือ หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลของการศึกษาได้ข้อสรุปดังนี้

บริบททางประวัติศาสตร์ของบ้านบ่อสร้างเป็นหมู่บ้านเก่าแก่อายุประมาณ 200 ปี เป็นที่อยู่อาศัยของชาวลาวและชาวไทยใหญ่ ที่ประกอบอาชีพหลักคือการทำนาและการทำรมพื้นเมืองเพื่อจำหน่าย ในอดีตพื้นที่เดิมของหมู่บ้านบ่อสร้างนั้นประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องน้ำในการเพาะปลูกและบริโภคชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกันขุดสร้างบ่อน้ำของหมู่บ้านบ่อสร้างขึ้นเรียกชื่อว่าบ่อน้ำสร้างจึงเป็นที่มาของชื่อบ้าน “บ่อสร้าง”

การทำรมบ่อสร้างมีการเล่าที่มาของการทำรมออกเป็น 2 ตำนานด้วยกัน ตำนานแรกเป็นตำนานที่ว่า การทำรมพื้นเมืองเข้ามาสู่ชุมชนบ่อสร้างโดยพระภิกษุชื่อ อินตา ซึ่งเป็นพระธุดงค์ไป

ตามที่ต่างๆ และได้เข้าร่วมที่ได้รับการถวายจากประเทศพม่ามาปักกลดที่หมู่บ้านบ่อสร้าง บังเอิญมีลมพายุพัดแรงทำให้กลดเสียหายใช้การไม่ได้จึงมีชายคนหนึ่งชื่อ นายเผือก ได้ซ่อมกลดให้แล้ว จากนั้นจึงได้นำรูปแบบการทำกลดมาคิดแปลงทำเป็นร่วมใช้ในภายหลัง และอีกตำนานหนึ่งเป็นการเล่ากันต่อๆ มาว่าการทำร่วมของบ้านบ่อสร้างได้สืบต่อมาจากบรรพบุรุษซึ่งสืบเชื้อสายจากชาวลาวและชาวไทยใหญ่ที่อพยพตามภาวะการณ์ของสงครามเรื่อยมาและเมื่ออพยพมาอยู่ที่บ้านบ่อสร้างก็ได้ นำเอาความรู้ด้านการผลิตร่มพื้นเมืองมาด้วยและยึดการทำร่วมเป็นอาชีพหารายได้และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นต่อมาเรื่อยๆ จนปัจจุบัน

จุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลงในการผลิตหัตถกรรมร่มนั้นได้สืบเนื่องมาจากการที่ร่วมบ่อสร้างได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเมืองเชิงใหม่ ต่อมาจึงได้รับความนิยมจากคนทั่วไปและนักท่องเที่ยวจึงได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของกระแสสังคมเพราะชาวบ้านเริ่มที่จะผลิตเป็นสินค้าจำหน่ายมากกว่าคำนึงถึงการใช้สอย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิตของชุมชนออกเป็นช่วงเวลาต่างๆ คือ กระบวนการผลิตในยุคดั้งเดิม (จากจุดเริ่มในอดีต-พ.ศ. 2484) การเปลี่ยนแปลงการผลิตในยุคก่อนส่งเสริมการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2485 – 2518) การเปลี่ยนแปลงการผลิตในยุคที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว (พ.ศ.2519 – ปัจจุบัน) ส่วนกลไกที่มีผลต่อกระบวนการทำหัตถกรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่ระลึกผู้วิจัยได้ผลการศึกษาสามด้านคือ (1) กลไกทางการตลาด (2) กลไกการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต (3) กลไกจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐ

การเปลี่ยนแปลงของการทำหัตถกรรมท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่ระลึก เกิดจากกลไกทั้งสามด้านดังกล่าว โดยหัตถกรรมถูกเปลี่ยนแปลงคุณค่าจากเพื่อใช้สอยเป็นคุณค่าในรูปของรายได้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงในการทำให้เป็นสินค้าถูกซึมซับเข้ามาโดยไม่รู้ตัวโดยเริ่มจากการต้องการรายได้มาใช้ในครอบครัวและเมื่อเห็นว่าการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกดังกล่าวสามารถทำรายได้ให้มากก็เริ่มที่จะเร่งกำลังการผลิตเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้มากกว่าผู้ผลิตรายอื่น ส่งผลให้ลักษณะทางประวัติศาสตร์และประ โยชน์ใช้สอยค่อยๆ ถูกลดความสำคัญลง เพื่อให้เป็นเพียงสินค้าที่ระลึกเท่านั้น

The objectives of the study titled the commoditization of local crafts as tourist souvenirs : A case study of Bor Sang village, San Kamphaeng district, Chiang Mai province were to study the process and mechanism in producing local crafts as tourist souvenirs by using quality research to the sample area at Bor Sang village, San Kamphang district, Chiang Mai province. From the study can concluded as follow :

Historically, Bor Sang village had been established for more than 200 year ago composing of Loas and Thai Yai resident who do farmer and producing local umbrella for sale. The name of the village as Bor Sang was came from cooperation among villager to dig the village's well due to in the past the village lacked of water for drinking and planting.

Concerning producing umbrella there was two chronicles said that at first, the monk named In Tha visited Bor Sang village where he brought umbrella as souvenirs made from Burma and at that time there had so strong wind and this umbrella was totally broken so there had a man named Phueak came to visit In Tha monk and he also adjusted said that umbrella from Laos and Thai Yai ancestor while they immigrated to Bor Sang village for the reason of war treat, and since then umbrella became occupation of Bor Sang village continuously.

Later on, it became the changing point of umbrella producing that government promoted umbrella made in Bor Sang village to be the symbol of Chiang Mai umbrella was rather based on the needs of customer the changing of umbrella producing into 3 period ; the previous umbrella period (since start to year 2484) and the souvenir umbrella period (year 2485-2518, B.E.) and the souvenir umbrella period (year 2519, B.E. – present). Concerning mechanism found in umbrella producing composing 3 area : (1) the marketing mechanism, (2) the producing mechanism, and (3) the tourist promoting mechanism.

Due to the tree mechanism so umbrella as souvenirs became source of family income and the villager tend to more made it as industry than there was the high level competition among umbrella producer which decreased artistical umbrella to become as only normal souvenirs.